

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Statistiska centralbyrån

Yttrande över Statistiska centralbyråns föreskrifter om statistik om forskning och utveckling i företagssektorn

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

I remissen ingår förslag till Statistiska centralbyråns föreskrifter om skyldighet för företag att lämna statistik avseende forskning och utveckling inom företagssektorn.

Föreslagna ändringar anges vara att en post med "andra immateriella anläggningstillgångar" läggs till frågan där FoU fördelas efter typ av kostnad. Det tillkommer nya instruktioner och formuleringar för svarsalternativ på nyss nämnda fråga. Vidare läggs det till en ny fråga om antal konsulter och annan inhyrd personal i FoU-verksamheten och därvid ska även de berörda kön och yrke anges. Tre svarsalternativ slås ihop med ett i fråga om utgifter för utlagd FoU fördelad efter utförare. Fråga om syfte och ändamål tas bort. Prognosfrågor för innevarande år blir obligatoriska och en ytterligare prognosfråga läggs till: årsverken av konsulter och övrig inhyrd personal. Det läggs till frågor om utgifter och årsverken för FoU inom artificiell intelligens. Slutligen införs fler automatiska granskningskontroller i frågeformuläret.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

I konsekvensutredningen anges att undersökningens syfte är att mäta de ekonomiska och personella resurser som satsas i FoU-verksamheten. Definitioner och riktlinjer finns fastlagda i en metodmanual framtagen av OECD. Undersökningen görs vartannat år via webbinsamling. Föregående omgång var första gången den senaste utgåvan av manualen från OECD var styrande och att genomföra den nya manualen anges medföra vissa förändringar i frågeformuläret. Företag som antingen har 200 eller fler anställda, eller är i en forskningsintensiv bransch, är forskningsinstitut eller i föregående undersökning hade utgifter för FoU på 5 miljoner kronor eller mer får det fullständiga frågeformuläret. (Gäller även de som uppfyller fler än ett av dessa kriterier). Övriga får ett kortare formulär. När det gäller de ändringar som föreslås i den nu aktuella undersökningen anges följande om syftet. Den nya posten "andra immateriella anläggningstillgångar" behövs för att svarsposterna ska vara uttömmande. De nya instruktionerna m.m. till samma fråga anges syfta till att formuläret i högre grad ska uppfylla manualens riktlinjer. Frågorna om konsulter och inhyrd personal anges också vara kopplat till införandet av manualen. Sammanslagningen av tidigare svarsalternativ beror på att det inte längre bedöms relevant att göra de uppdelningar som finns i utgångsläget utan tre tidigare delkategorier kan samlat betecknas

som ”offentlig sektor. Borttagen fråga om syfte och ändamål anges ha lägre policyintresse och är inte heller obligatoriska att leverera till EU-kommissionen. Att göra prognosfrågor obligatoriska motiveras med att öka svarsfrekvensen. Förslagsställaren framhåller i sammanhanget också att det obligatorium som införs samtidigt innebär att en andra uppgiftsinsamling¹ som tillämpades när frågorna var frivilliga kan tas bort. Den föreslagna nya prognosfrågan anges motiveras av ökat policyintresse och informationsbehov samt att formuläret ska följa manualen. Frågor om utgifter och årsverken inom artificiell intelligens anges ingå i den nu aktuella undersökningen till följd av ett uppdrag från regeringen att kartlägga användningen av artificiell intelligens i företag och offentlig förvaltning. Att lägga in fler kontroller direkt i frågeformuläret anges medföra att justeringar eller kontroller kan lämnas direkt vid uppgiftslämnandet i stället för att det ska krävas fler kontakter mellan företaget och myndigheten.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Det anges i konsekvensutredningen att SCB generellt ser över möjligheterna till att använda alternativa datakällor. Det anges emellertid inte vara möjligt att byta ut den nuvarande enkätinsamlingen mot andra källor eftersom det inte finns några relevanta sådana². Vidare anges att en utebliven reglering och därmed utebliven svarsplikt skulle resultera i färre svarande vilket ger markant sämre kvalitet på statistiken. En alternativ lösning anges att undersökningen hade kunnat få ha samma form som tidigare år, utan de föreslagna ändringarna. Detta anges leda till risk för bristande jämförbarhet med statistik från andra länder som utvecklar sina mätinstrument för att stämma överens med manualens nuvarande innehåll.

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådets granskning fokuserar särskilt på konsekvenser för företag. Sett ur detta perspektiv hade det varit värdefullt om något också hade nämnts om bedömda för- och nackdelar för de berörda företagen med olika lösningar. Det är emellertid tydligt vilka alternativ som förslagsställaren har identifierat och det finns information som klargör varför de inte har blivit valda.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I konsekvensutredningen anges att undersökningen är reglerad enligt EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 995/2012 samt Europaparlamentets och rådets beslut 1608/2003/EG.

Det anges att den nya frågan om antal konsulter och inhyrd personal är en delmängd av variabeln ”Antal anställda inom FoU” som Sverige är skyldigt att leverera till EU-kommissionen enligt den tidigare nämnda genomförandeförordningen. Även prognosvariablerna anges vara obligatoriska att leverera till EU-kommissionen enligt genomförandeförordningen. (Det anges i och för sig att det hade varit fortsatt rättsligt möjligt att låta svarande vara frivilligt).

Övriga förändringar i frågeformuläret anges inte vara nödvändiga utifrån de nämnda EU-rättsakterna utan föreslås av andra skäl, framför allt kopplade till statistikens kvalitet och internationella jämförbarhet.

¹ 2018 års undersökning anges bland annat ha inneburit att de företag som inte svarade på prognosfrågorna fick samma frågor en gång till.

² Problemet anges både handla om att viss information inte går att få tag på överhuvudtaget genom andra källor och i det fåtal fall som det finns liknande variabler i registerdata medför skillnader i definition att det inte skulle gå att göra internationella jämförelser.

Regelrådet gör följande bedömning. Det är tydligt redovisat hur förslaget överensstämmer med EU-rätten och det är särskilt värdefullt att det tydligt framgår vilka delar i förslaget som direkt följer av EU-rätten respektive vilka som motiveras av andra överväganden.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges i konsekvensutredningen att det är viktigt att föreskrifterna träder i kraft senast den 11 mars 2020 med hänsyn till tidpunkt när statistik ska överlämnas till Eurostat och följdverkningar som denna tidpunkt får för arbetsprocessen i övrigt³. Några ytterligare informationsinsatser bedöms inte behövas. SCB hänvisar därvid också till tidigare konstateranden från Regelrådet om att informationsinsatser närmast skulle vara en belastning för företagen i detta slags ärende.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Det anges att regleringen berör företag som bedriver verksamhet i Sverige. Undersökningens omfattning med avseende på bransch och storlek anges vara reglerat på EU-nivå. Företag från samtliga branscher anges ingå i undersökningen. Ett urval av företag med 10 – 199 anställda undersöks. Företag med 200 eller fler anställda och företag i bransch 72 med 10 eller fler anställda samt företag som klassats som industriforskningsinstitut, oavsett antal anställda, totalundersöks.

Det anges att urvalsstorleken hålls på samma nivå som föregående undersökningsomgång och SCB bedömer att antalet företag som kommer besvara enkäten i sin helhet blir i stort sett oförändrad. Detsamma anges gälla för företag som endast antas besvara filterfrågan⁴. Det anges att det inkom 6733 godkända svar i föregående undersökningsomgång och att 2717 av dessa hade besvarat det fullständiga frågeformuläret.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Administrativa kostnader

Det anges att uppgiftslämnarkostnaden i föregående undersökning uppgick till knappt 1,4 miljoner kronor⁵ för de svarande företagen totalt. Urvalsstorleken anges, som nämnts, hållas på samma nivå till den nu aktuella undersökningen. Det anges att tillägget av frågorna om artificiell intelligens beräknas leda till en liten ökning av genomsnittssvarstiden, vilket innebär att uppgiftslämnarkostnaden i termer av löner och arvoden beräknas bli något högre än för den föregående undersökningen.

Det anges att i den undersökning som genomfördes avseende år 2015 var den genomsnittliga svarstiden 26,8 minuter, medan i den som genomfördes avseende 2017 var tiden 14,4 minuter. Förslagsställaren bedömer att förändringarna som nu görs inte kommer att leda till svarstider som överstiger den nivå som gällde i undersökningen för 2015.

³ Se avsnitt 4.3. i konsekvensutredningen för en något utförligare beskrivning.

⁴ Det finns en s.k. filterfråga som, efter att den besvarats, avgör om företaget behöver besvara fler frågor.

⁵ Specifikt anges 1367068 kr

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådet har förståelse för att det kan vara svårt att exakt bedöma tidsåtgången för hur lång tid svar tar. Det är värdefullt att en uppskattning görs att förändringen inte bedöms leda till att svarstiden ökar till mer än vad som gällde för undersökningen avseende 2015. Såvitt Regelrådet kan förstå borde detta innebära att uppgiftslämnarkostnaden inte bedöms överstiga ca 2,5 miljoner kr⁶. Det är möjligt att utifrån de uppgifter som SCB lämnar i remissen använda samma beräkningsformel, med en justering av den genomsnittliga svarstiden. Det skulle emellertid underlätta för läsaren om beloppet hade angetts. Eftersom det ändå är möjligt att göra en uppskattning av kostnaden i kr utifrån befintliga uppgifter finner Regelrådet att beskrivningen är tillräcklig även om den hade kunnat vara tydligare.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på företagens administrativa kostnader godtagbar.

Andra kostnader och verksamhet

Det anges i konsekvensutredningen att SCB bedömer att företagen inte kommer att ha andra kostnader till följd av förslaget.

Regelrådet gör följande bedömning. Normalt bör en bedömning motiveras. I detta fall finner Regelrådet att det är svårt att finna något skäl till att andra kostnader eller verksamhet skulle påverkas av förslaget och avsaknaden av motivering kan därför accepteras även om större tydlighet hade varit önskvärd.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på andra kostnader och verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen anges att förslaget inte bedöms snedvrída konkurrensförhållandena för företagen.

Regelrådet gör samma bedömning som avseende andra kostnader. Förslagsställaren borde ha motiverat sitt ställningstagande. Eftersom såvitt Regelrådet kan förstå kostnaden ändå är att se som förhållandevis begränsad är det osannolikt att det skulle bli en påverkan på konkurrensförhållandena. Avsaknaden av motivering kan därför accepteras även om större tydlighet hade varit önskvärd.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Inget anges om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet finner inget som tydligt talar för att sådan påverkan skulle finnas och därför är avsaknaden av information inte en väsentlig brist.

Regelrådet finner avsaknaden av redovisning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar givet förutsättningarna i detta ärende.

⁶ Enligt formeln $6733 * ((26,8/60)*846) = 2544266$ kr

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Det anges att SCB sedan tidigare inte ställer frågor om regionsfördelning av utgifter till små företag och att detta kommer gälla även fortsatt. Vidare anges att SCB har utvärderat alternativet att börja undersöka FoU även i företag med 0-9 anställda, eftersom sådan statistik efterfrågas både nationellt och internationellt. För att begränsa uppgiftslämnarbördan avser emellertid SCB att i stället använda andra metoder för att uppskatta dessa företags FoU-utgifter, såsom alternativa datakällor.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning godtagbar.

Sammantagen bedömning

Samtliga aspekter i konsekvensutredningen bedöms ha beskrivits med tillräcklig kvalitet. Regelrådet vill emellertid framhålla att om beskrivningen av administrativa kostnader också hade innehållit en uppskattning av den nivå som inte väntas överstigas i kronor hade detta varit ett värdefullt förtydligande.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sitt sammanträde den 8 januari 2020.

I beslutet deltog Elisabeth Thand Ringqvist, ordförande, Hanna Björknäs, Yvonne von Friedrichs, Claes Norberg och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av Per Högström.

Elisabeth Thand Ringqvist
Ordförande

Per Högström
Föredragande